

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

meddelat i Stockholm den 15 juni 2016

Mål nr

Ö 5616-15

KLAGANDE

Tekniska Verken i Linköping AB (publ.), 556004-9727

Box 1500

581 15 Linköping

Ombud: Advokat PS

MOTPART

ACG

Ombud: Jur.kand. JL

SAKEN

Säkerhet för rättegångskostnader

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Göta hovrätts beslut 2015-10-26 i mål Ö 2279-15

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta domstolen avslår överklagandet.

Tekniska Verken i Linköping AB ska ersätta ACG för rättegångskostnader i Högsta domstolen med 99 000 kr, varav 69 000 kr avser ombudsarvode, och ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för detta beslut.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

Tekniska Verken i Linköping AB (Tekniska Verken) har yrkat att Högsta domstolen ska förelägga ACG att ställa säkerhet för bolagets rättegångskostnader i målet med en svensk bankgaranti om 750 000 kr.

Tekniska Verken har vidare yrkat att Högsta domstolen ska befria bolaget från skyldigheten att ersätta ACG för rättegångskostnader i hovrätten samt förplikta henne att ersätta bolaget för rättegångskostnader där.

ACG har motsatt sig ändring av hovrättens beslut.

Parterna har yrkat ersättning för rättegångskostnader i Högsta domstolen.

SKÄL

Bakgrund

1. ACG har väckt talan mot Tekniska Verken och ett annat bolag med yrkande att bolagen ska förpliktas att solidariskt betala 265 292 US-dollar jämte ränta till henne. Enligt ACG grundar sig fordringen på ett avtal om förmedlingsprovision till bolaget Internacionales Biobusiness LTDA

(Biobusiness) i Chile i samband med Tekniska Verkens försäljning av kraftaggregat. Biobusiness har enligt ACG överlåtit sin fordran till henne.

2. Bolagen har bestritt käromålet. Tekniska Verken har i sitt svaromål yrkat att ACG ska föreläggas att ställa säkerhet för bolagets rättegångskostnader.

3. Tingsrätten avslog Tekniska Verkens begäran om ställande av säkerhet och hovrätten har fastställt tingsrättens beslut.

4. Tekniska Verken har i Högsta domstolen anfört sammanfattningsvis följande. ACG har hemvist i Sverige. Lagen (1980:307) om skyldighet för utländska kärande att ställa säkerhet för rättegångskostnader ska emellertid tillämpas beträffande ACG som om Biobusiness var kärande i målet. Hennes skyldighet att ställa säkerhet ska prövas utifrån denna förutsättning, dvs. att den verkliga käranden omfattas av lagens bestämmelser och, som en processförutsättning, därför måste ställa säkerhet. Överlåtelseavtalet mellan Biobusiness och ACG är ett skenavtal. Arrangemanget syftar endast till att Biobusiness ska kringgå 1980 års lag. ACG är att anse som en bulvan eller processkommissionär. Under angivna omständigheter svarar Biobusiness tillsammans med ACG för Tekniska Verkens rättegångskostnader och säkerhet ska därför ställas på sätt som krävs enligt 1980 års lag.

5. ACG har i Högsta domstolen anfört sammanfattningsvis följande. Hon har hemvist i Sverige. Det saknas därför grund för att begära säkerhet för rättegångskostnaderna av henne. Uppställande av processhinder kan och bör enbart göras genom lag och inte i praxis. Ett krav på att hon ska ställa säkerhet som förutsättning för att hon ska ha rätt att väcka talan innebär en inskränkning i hennes rätt att föra talan i Sverige. En begränsning av rätten till en rättvis rättegång enligt artikel 6.1 i Europakonventionen får bara göras genom lag. Det saknas också grund för att betrakta Biobusiness som verklig kärande i målet, eftersom överlåtelsen till henne är reell.

Frågan i Högsta domstolen

6. Frågan i Högsta domstolen är om ACG kan föreläggas att ställa säkerhet för Tekniska Verkens rättegångskostnader.

Den rättsliga regleringen

7. En utländsk medborgare som inte har hemvist i Sverige eller en utländsk juridisk person som vill väcka talan vid svensk domstol mot bl.a. en svensk juridisk person ska, om svaranden yrkar det, ställa säkerhet för de rättegångskostnader som käranden kan bli skyldig att betala. Bestämmelser om detta finns i 1 § i 1980 års lag. Ställs inte godkänd säkerhet efter ett föreläggande från domstolen ska talan avvisas (4 § andra stycket). Personer med viss anknytning till något EES-land behöver dock inte ställa säkerhet och detsamma gäller personer som omfattas av vissa internationella överenskommelser (1 § tredje stycket och 5 §).

8. I förarbetena till 1980 års lag, som ersatte en lag från 1886, anges att skyldigheten för utländska käreande att ställa säkerhet ska ses mot bakgrund av att svenska domar i princip inte är verkställbara utomlands. Även om svaranden vinner målet kan svaranden därför gå miste om ersättning för rättegångskostnader, om käranden saknar tillgångar i Sverige. Med 1980 års lag befriades alla utländska medborgare med hemvist i Sverige från skyldigheten att ställa säkerhet. Trots att lagen tillämpas i få fall och dess funktion har ifrågasatts, anses lagen kunna fylla en preventiv funktion när det gäller att avhålla utländska rättssubjekt från att föra en svagt grundad talan vid svensk domstol. (Se prop. 1979/80:78 s. 5 och 8 samt prop. 1996/97:159 s. 7 och 9.)

9. Huvudprincipen i svensk rätt är att var och en som har ett civilrättsligt anspråk har rätt att få sin sak prövad i domstol (se artikel 6.1 i Europakonventionen; jfr 2 kap. 11 § andra stycket regeringsformen). Begränsningar

av rätten till domstolsprövning kräver enligt konventionen lagstöd. Sådana begränsningar bör normalt tolkas restriktivt (se bl.a. NJA 2014 s. 669 och Europadomstolens dom i målet *Tolstoy Miloslavsky v. the United Kingdom*, 13 July 1995, § 59, Series A no. 316-B; jfr dock beträffande skiljeklausuler bl.a. Stefan Lindskog, *Skiljeförfarande. En kommentar*, Zeteo version den 1 maj 2014, 2 uppl. med tillägg och ändringar, avsnitt I:0-3.2.1).

10. I svensk rätt finns det inte något allmänt krav på att den som är part i en rättegång ska ha förmåga att betala motpartens rättegångskostnader. I rättsfallet NJA 2000 s. 144 konstaterade Högsta domstolen att lagstiftaren inte heller infört någon särregel med sådan innebörd för aktiebolag i likvidation. Vidare uttalades i rättsfallet NJA 2006 s. 420 att något sådant krav inte utan lagstöd kan uppställas för konkursbon som saknar tillräckliga medel.

11. Något krav på sådan betalningsförmåga gäller inte heller för den som för talan i eget namn för annans räkning, exempelvis en s.k. processkommissionär. I sådana fall skyddas svaranden genom möjligheten att i en efterföljande rättegång kräva ersättning från kärandens uppdragsgivare (se bl.a. Per Olof Ekelöf m.fl., *Rättegång II*, 9 uppl. 2015, s. 78; jfr även beträffande s.k. processbolag NJA 2014 s. 877).

12. Detta skydd kan i och för sig försvagas eller rent av vara illusoriskt om den bakomliggande intressenten bara har tillgångar i ett land där en dom från en svensk domstol inte är verkställbar.

13. Lagens klara ordalydelse och de principiella överväganden som ligger bakom dess utformning medför dock att det inte finns några förutsättningar att utvidga tillämpningsområdet utöver vad som direkt framgår av lagtexten. En utländsk medborgare med hemvist i Sverige kan därför inte åläggas att ställa säkerhet för rättegångskostnader, även om talan skulle avse ett anspråk bakom vilket det finns en intressent som i sig hade varit skyldig att ställa säkerhet.

Bedömningen i detta fall

14. ACG har hemvist i Sverige. Som kärande omfattas hon därför inte av någon skyldighet att ställa säkerhet för rättegångskostnader. Tekniska Verkens överklagande ska alltså avslås.

15. Vad ACG har yrkat i ersättning för rättegångskostnader i Högsta domstolen är skäligt.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Johnny Herre, Svante O. Johansson, Lars Edlund (referent), Anders Eka och Sten Andersson
Föredragande justitiesekreterare: Annika Stålnacke